

Dåb af en Tyrkinde og en Negerinde, 1776

Indvielses-Tale ved tvende unge Udlændinges, en Tyrkendes og en Negerindes Daab i Trinitatis Kirke, d. 27. november 1776, Småtryk i Trinitatis Kirkes arkiv

Transskription og indledning ved Kirsten Sandholt

Onsdag den 27. november 1776 fandt en kirkelig handling sted i Trinitatis Kirke, hvis lige ifølge Jonge "i høytidelighed siden Kirkens allerførste Indvielse ikke er forefalden."

Den dag blev nemlig to piger, som var det kongelige Hof's "Pensionister", døbt i Trinitatis kirke. Den ene var en 20 år gammel "Negerinde", den anden en 15årig "Tyrkinde". Pigerne havde fået kristendomsundervisning af sognepræst Dr. Schönheyder.

Midten af kirkens hovedgang var ifølge Jonge "til denne Døbe-Act beklædt med Gulv-Dækkener og besat med Stole." Lige foran de kongelige gæster havde man stillet "Døbe-Bækkenet" på et beklædt bord med et knæfald."

Talen, som Schönheyder holdt i forbindelse med dåben, er bevaret, idet den blev udgivet sammen med kirkeårets prædikener for året 1776.

Dåben i Trinitatis Kirke blev bl.a. overværet af Enke-Dronning Juliane Marie (billede th) og Prinsesse Sofie Frederikke.

Send Herre Gud! Din Majestæts Ære og Frygt over denne hele Forsamling; gjør din faderlige Forbarmelse, din Søns Gienløsning, og den hellige Aands Naadeherlig ved denne Handling i dit store treene Navn; dig til Priis, os alle til Salighed. Amen.

Naar vi have gudfrygtige Tanker om den høie Værdighed, og de himmelske Fordeele, hvilken Christendommen foreholder os, og indprenter vor stadige Ihukommelse; at vi skal høre Gud til, at vi fra vor indgang i Verden af, og vort hele Levnet igennem, og i Evigheden skal være hans Eiendomme, hans formedelst Skabelsen, hans formedelst Gienløsningen, hans formedelst Udødeligheden og evige lyksaligheder han har beskikket for os; naar vi føle det guddommelige Store, som er deri at Gud kalder os sin Eiendom og sin Arv; saa vil ogsaa dette vække vor Siels Længsel og Glæde, at den samme Troe paa Jesu Lære, har for os det Pant, og det kiendelige Mærke, hvormed saa høi en Værdighed og saa ulignelige Fordeele, vort hele Levnet igennem forsikres os. Saaledes er det skreven for os endnu indtil denne dag, hvad Apostlen (Ephes. 1,13.f.) vidner om Christenheden, at den med Jesu Evangelium var benaadet med. "I ham ere ogsaa I! som have hørt det Sandheds Ord, eders Saliggjørelses Bebudelse; og efter som I troe paa ham, ere I beseglede med den forjættede Hellige Aand; som er vor Fæstepenge at vi ere Guds Arv, til vor Gienløsning som hans forhvervede Eiendom, til hans Herligheds Lov." Og dermed hilse og velsigne vi i Dag eders Indførelse i dette Guds Hus, og eders Indlemmelse i Christenheden, I tvende Udlændinge! Hvilke Guds milde Forsyn fra eders Barndom har fraskilt fra eders Folk og Fædreland, og har ladet opvære iblandt os, og opdrages i den lære, som er det evige Liv, at kiende den eene sande Gud og den ham sendte Jesus Christus. Dersom eders Undervisning, som I have annammet, og eders Troesbekiendelse, den I have lært, ikke har været forgieves, og dersom i Dag eders Overlæg og Villiers frie Beslutninger, at give eder formedelst Jesus Christus, hen til Guds Eiendomme, for den alvidende Hierternes Ransager findes sanddrue og retskafne; saa er dette Eder Skreven, og det skal i Dag ved eders Daab, blive den for Verden usynlige, men eders indvortes Menneske bevidste og i eders levnet kiendelige Gave fra Gud, I ere beseglede med den Hellige Aand, som eders Pant og Færgepenge, at I ere Guds Arv, til eders Gienløsning som hans forhvervede Eiendom, til hans Herligheds Lov.

Jeg tør formode, anseelige og dyrebare Forsamling! At hver eftertænkende Christen, at mange af Eder, som ville være Vidner til vor hellige Handling, ogsaa af Hiertet ville tage Deel i det, som jeg efter Apostlens anførte Sprog har betænkt at tale. Det er Daabens guddommelige Kraft og Værdighed, det sande aandelige Gode af vor Christendom, vort Haab og vor Tillid at det skal lykkes for os, at bevare i vort Levnet Troen og en god samvittighed; at vi tør love os den hellige Aands Naadebevisninger, som Pantet derpaa at vi ere Guds forhvervede gienløste Christendom. Lad os eftertænke de Christnes Troe paa denne høie aandelige Velsignelse, og deres Nidkierhed og Bestræbelse at erfare den i deres levnet.

Skulde vel Apostlens ord: I ere beseglede med den forjættede Hellige Aand, som er vor Færgepenge at vi ere Guds Arv, forstaaes blot om de udvortes synlige Gaver at gjøre Tegn og Under, at tale fremmede Tungemaal, som efter Jesu Løfte, vare af Guds Almagt de første Christne betroede? Det maatte bedrøve mig, i min Glæde over den herlige Velgierning for min aandelige Beredelse, hvilken mig synes at finde i disse Ord, hvis det ikke skulde strække sig længer end til

den første Christenhed i Apostlenes Tider; I ere beseglede med den Hellige Aand. Men denne Tvivl falder bort, naar jeg betænker: at disse Gaver, at vise deslige Guds Almagts virkninger, vare kun de udvortes tegn til den hellige Aands Nærværelse ved Jesu Læres Forkyndelse og Plantelse. Paulus kalder dem de ringere Gaver fra Guds Haand, og formaner at attrae de ypperligere, som egentlig begynde og forfremme vor Siels Bedrelse og Duelighed at forenes med Gud og ligne ham. 1. Cor. 12, 31, Ephes.3,16 ff. Disse ypperligste Guds Haands Velgierninger til vor Siels Liv, Fred og helliggjørelse lærer han saa udførlig, at de ere for alle Christne uden Undtagelse. Rom 8,2-9; hvo som ikke har Christi Aand er ikke hans.

Lad os da sætte Troe dertil, og ihukomme hvad den første Christenheds Historie fortæller os, om de synlige og for hele Verden vitterlige Beviis paa Guds Almagt, som var med Christendommens Lærere og Bekiendere. Det var den hellige Aand, som der aabenbarede sin Guddom, for dem, som endnu ikke uden i legemlige Virkninger kunne kiende den; hvilken Glæde for os, at denne Guds Mand, med sin Alvidenhed, sin Viisdom, sin Magt vil antage sig vor aandelige Bedrelse, i vor Forstand at skienke os Lys og Skiønsomhed, i vor Villie at skabe i os Taknemmelighed og Kierlighed til Gud, Drift til alt hvad der behager Gud, Kraft til at tæmme lysterne og holde Sindsbevægelserne i Orden, i Samvittigheden Aarvågenhed over vore Tanker, Tale, Glæder og Gierninger. For det uskrømte Hierte, som kiender sine Lyder, sin Afmagt og sine Farer, og som længes efter at blive hvad det endnu ikke er: hvilken oplivende Tillid, hvilket velgrundet Haab ligger deri; han har aabenbaret sig som den almægtige Gud, som den eene Herre, der virker kraftigen, den samme Aand, som endnu vil skabe i os et reent Hierte og en nye stadig Aand; han kiender Guds Viisdoms Dybheder, den Aand, som vil give os den sande Viisdom heroven fra, som vil lede vort Levnet, lære os at gjøre hvad der er Gud velbehageligt, af hans Samfund skal vort indvortes Menneske styrkes, at Christus ved Troen skal boe i vore Hierter (Ephes.3,16 f.) og vi saaledes blive Guds Skabninger nye skabte i Christus Jesus til gode Gierninger, i hvilke vi skal omgaaes (Ephes.2,10)

Hvor ere vi med vore Tanker, eller med vor Følelse over dette vi ere beskikkede til, som Mennesker, som Christne, som Guds Eiendomme? Er det muligt, er det rimeligt andet, end at vi holde os for høit benaadede, for langt meer end bar jordiske, forfængelige, faldne og forkrænkede Mennesker, naar vi tilegne os dette; I ere beseglede med den hellige Aand, som er vor Pant derpaa at vi ere Guds Arv, og hans gienløste Eiendom, til hans herligheds Lov? Det er den sande Ære, for vor aandelige og himmelske gudelige Natur, hvilken Jesu Erkiendelse, naar den rettelig annammes, giver os; 2 Petr. 1,4. det er den sande Riderlighed at vaage over denne store Hæderlighed i hele vort levnet, at vi tilhøre Gud og hans Søn vor Gienløser, og at vor frelse fra Synden, vor Dyd og vor hele lykkelige Duelighed i et af Gud ledsaget og velanvendt Kald i Verden, er hans Berømmelse. At vandre i Verden som Guds Eiendomme, at vente og opleve af ham de Velsignelser som Guds Arv, i hvilken han vil herliggjøres, at blive det og at gjøre det, hvormed Gud prises i vor Siel og Legeme, timelig og evig; det skal blive Sandhed og i Udfaldet virkelig Erfaring, for dem, som gaae ud i Verden med denne enfoldige Troe; at vi ingen Dyd og Retfærdighed have af os selv, men at vor Siel ligesaavel som vort Legeme, lever og bevæger sig og er til i Gud, at vi ere af Naturen Kiød, og livløse til sand aandelig gudelig Dyd, og trænge til at gienfødtes af Guds Aand. – det er den sande Viisdom og Styrke til et ufordærvet og ubesmittet levnet paa den rigtige bane, det er den sande Stadighed at formaae de syndige begierligheder, naar man finder sig under saa høi og mægtig

Beskiærmelse og Tilsyn: jeg paakalder Guds Aand at være med min Aand, at være min Raadgiver i Forstanden, min Styrer i Villien og Tilbøieligheder; jeg vil ogsaa dyrke Guds Aand, med at ihukomme hans Nærværelse ved hans Ords og hans Sandheders Brug, med at føle hans Frygt, og Lydighed mod ham, saatit min Samvittighed advarer, straffer, tilskynder mig efter de guddommelige Lærdomme og Formaninger i den hellige Skrift. Dette er min Tillid, min Saliggørelses Segl og Pant. Her beraaber jeg mig, elskelige Børn, paa det I have lært, og I maa vide, hvorledes vort Levnet skal erfare Jesu Læres guddommelige kraft, og hvorledes det bør eder, og skal blive eder mueligt, at bære alle eders Levedage dette den levende Guds Segl: Herren kiender Sine, og hver den som nævnes efter Christi Navn skal staae fra al Uretfærdighed. Men I skyldede eders Daabs Vidner, og Guds Meenighed at glæde os og opbygge os, med at gjøre selv Rede for Eders Troe.

Efter Overhørelsen.

Dersom I ogsaa vidste langt mere, og havde et dristigere og færdigere Sprog at fremføre disse Lærdomme med, saa maatte dog dette endnu ligge os alle, og mig især, ja endog eder selv paa Hiertet; ei alene om I af virkelig, efter eders Evne muelig, Overbeviisning, og med indvortes frie Samtykke og inderlig Bifald bekiende disse Sandheder som Guds aabenbarede Raad og Villie, og følgelig som eders vigtigste og dyrebareste Viisdom til Lyksalighed? Men om I ogsaa, i eders Ensomhed og her offentlig i den allerhelligste Guds Nærværelse, have gjort og gjøre det allersandrueste Løfte, at indrette eders hele Sind og Levnet efter alle disse erkjendte Sandheder; og dertil af et retskaffent Hierte, ydmygen bede den treene Gud om sin Naade? Og om I ville indprente eders Ihukommelse, denne eders Løfters Handling og eders Troes Bekiendelse saaledes, at disse Sandheder herefter alt mere moednes i eders Siel, og ved eders flittige Granskning i den hellige Skrift, og fornemmelig ved at anvende dem med eders Samvittighed paa det daglige Levnet, maae, saalænge I leve, faae nye Vished og Kraft i eder? Om I ville sætte denne Prøve paa eders Christendom, og finde denne Overbeviisning, som vor saliggjører selv har anpriset os; om nogen vil gjøre hans Villie, som mig sendte, den skal komme efter, om denne Lære er af Gud, eller om jeg taler af mig selv. (Joh.7,17)? – Ak! Kiere det ligge eder paa Hiertet – dette Overlæg det gjører, værer eenige med eder selv; seer til om eders Læber hidtil have talet Sandhed. Haabe vil jeg, og af et kierligt ømt Hierte troe, at dette, hvad jeg mange Gange har stræbt at trænge ind i eder med, er bleven eders Overlæg og Beslutning. Men jeg kræver her endnu af eder, her for den Guds, som vil dømmes Levende og Døde, min og eders Dommers Ansigt, eders Ja derpaa; at I have erkjendt og troet, at denne Jesu Christi Lære, som I have annammet, er Guds Sandhed til at finde Naade hos Gud, Forladelse, Omvendelse, Helliggiørelse og en evig salig Udødelighed? Og at I, eders hele levnet igennem ville bevare og efterleve den?

(”Ja, og vi bede vore høie Faddere at være Vidner dertil,)

Saa værer da velkomne, til at indlemmes i Guds Søns Kirkes Samfund her paa Jorden. Vorder deelagtige i den hellige Daab, og annammer i den treene Guds Navn, alle de aandelige og himmelske Velgiæringer, hvilke Daabens guddommelige Stifter, Jesus, med sin Død og

opstandelse; har forhvervet og vil meddele og mægtigen opholde eder. Annammer eders nye Christen Navne Juliana og Maria; og glæder eder, at I derved ei alene kaldes efter en baade Gud kier og for os stor og dyrebar Dronning, men at I have annammet et bedre Navn, en Fyrstes Døtre: Saa mange som ere døbte, have iført eder Christus.

Vi alle ville paakalde den almindelige Fader, og frembære ham med kierlige Børne-Hierter disse vore nye Medchristeninder, efter vor Kirkes foreskrevne Bønner.

(Til beslutning efter Daabhandlingen.)

Saa vider da, og skiønner og føler eders usynlige af Gud selv skienkede Værdighed, og eders herlige Fordele og Saligheder her oven fra. Gaaer hen og forglemmer aldrig, at I ere Guds Eiendomme, hans Søns forhvervede og dyrebare Arv, og at I have Seglet og Pantet derpaa, den hellige Aand. Denne eders Pagtes Gud, han være eders Ære og Roes, eders Frygt, og eders Tryghed at blive bestandige og uovervundne af Forførelserne, eller af Fristelserne til at forglemme hvad I i Dag have annammet og hvad I have forpligtet eder til.

Hører efter med agtsom og opvagt Siel, at I paamindes om de Farer, imellem hvilke I herefter vandre, og bærer eders himmelske Skat i et skrøbeligt Gjemme, som let maatte overvældes. Gyser her, i denne eders gudelige Andagts-Time, i eders Guds og Gienløser og Helliggiørers Nærværelse, for eders sandselige Ubestandighed og Glemsomhed, for de ulmende Lyster, for de selvraadige Tilbøieligheder, for den Sæd til Stolthed, Vellyst, Avind og uretfærdig Egennyttighed inden i eder; bæver for de Fristelser af Verdens onde Exempler, og for Forlokkelserne hen paa den magelige brede Vei – Frygter! Saligt er det Menneske (har den viise Mand lært os Ordspr.28,14) som altid frygter. Salige ere I naar saadan vis Frygt af et redeligt Hierte, driver eders Flugt hen til den usynlige allermægtigste Beskiermelse; den Mand, som er i eder, er mægtigere end den som er verden. I ere beseglede som Guds Eiendom og Arv, med den hellige Aand. Bevarer ham i eders Hukommelse, holder ved i Omgang med ham, i Fortrolighed til ham, i Tillid til ham; saa skal denne Guds Samfund, gjøre eder ligedannede, stadige, i at elske Gud, og alt hvad der er Godt, Viist, Helligt, Velgiørende, som Gud er; og denne Sindsforfatning skal opholde eders Foragt og Væmmelse over enhver Udyd, hver Uret og Overtrædelse; den skal gjøre eder aarvågne og granskende at kiende ogsaa de forklædte Laster, og merke de skiulte smaae Afveie, strax hvor de begynde at skeie ud fra den lige Guds frygts og Dydens Vei. Den Fred med Gud, som overgaaer al Fornuft, Guds forsonede Kierlighed, eders benaadelse i Samvittigheden, Guds Aand i eder, skal bevare eders Sind og Tanker, eders Siel og Legeme alle eders Veie ustraffelige, indtil eders fuldkomne Forløsningsdag. Ak! Seer hen fra dette Sted og denne eders hellige Handling, da I have opofret eder Gud – seer ud igennem eders Levnet, igennem alle eders Hændelser, og eders Fristelser i eders Prøvestand igennem eders muelige Fald, fra hvilke den hellige Aands Naade vil reise eder, seer derhen paa hiin Dag; at I da endnu maatte have bevaret, og kunde for eders Gienløser og Dommer bære dette hans Segl som han i Dag gav eder, den hellige Aand.

O kiere Juliana og Maria! Dersom I i dag føle eders gode Hierter gennemtrængte af eders Guds og Frelsers og hans Aands høie og ufortiente dyrebare Naade; dersom det er eders takopfyldte Siels ivrige Beslutning og Længsel, at elske denne eders Pagtes Gud, og at opofre eders hele Levnet at behage ham, at prise hans Lære med eders Gierninger, og at blive lysende Exempler i eders Christendom; dersom foruden disse eders høie Forpligtelser mod eders usynlige Fader i Himlen, og saa dette, her paa Jorden gielder noget hos eder, som det bør, at I leve under værdige gudeligsindede ædle Menneskers Tilsyn, hvis Bifald og Yndest skal opmuntre eder; saa lader eders Navne, I have annammet, sig eder, med hvilken Tak og agtsom Ærefrygt og Undersaats Kierlighed, eder bør at ihukomme eders høieste Velgiørerinde paa Jorden, vor al Ære og Kierlighed værdige dyrebare Juliane Maria, som har værdiget eder at deele sine høie Navne imellem eder. Eders Fader og Moder og eders eget Folk ere blevne fremmede for eder, et Christent Land, og et Christen Kongehuus har taget eder under sine Vinger. Den kongelige Moder har formaaet vor konge og hans Huus at være eders Daabes Vidner, og at skienke eders Christenlevnet herefter sit besynderlige høie Opsyn, og Forsorg. Og de nærværende kongelige betroede Sendebud, ville som eders naadige Velyndere og Velynderinder bære eders Dages Løfter frem for de kongelige Majestæter og Høiheder.

Saa vander da værdigen som det sømmer sig eders Kald og Udvælgelse; og finder saa i et gudeligt, af Guds Aand ledsaget og beskiermet Levnet, Naade hos Gud, og Yndest hos Mennesker. Vorder timelig og evig velsignede som Guds og vor Herres Jesu Christi Arv og Eiendom; ham, den eneste allerhøieste Gud, den Evige og Treene, Faderen Sønnen og den hellige Aand være Tilbedelse, Tak og Priis i Evighed. (Taksigelse og Forbønner, sluttede med Herrens Bøn og Velsignelsen.)